

aciici

**ASSOCIACIÓ CATALANA D'INFERMERES/RS
DE CONTROL D'INFECCIÓ**

**ROL D'INFERMERIA EN LA PREVENCIÓ, LA VIGILÀNCIA I EL
CONTROL DE LES INFECCIONS RELACIONADES AMB
L'ASSISTÈNCIA SANITÀRIA**

Barcelona, gener de 2007

El següent document és una actualització de “EL ROL DE LA ENFERMERA EPIDEMIÓLOGA PER LA PREVENCIÓ DE LES INFECCIONS” elaborat per les Sres. Inmaculada Albero, Anna Espí, Rosa Garcia-Penche, Montserrat Sallés i Teresa Vidal i aprovat per l’ ACICI al febrer del 1997.

Les persones que han actualitzat i redactat el present document són:

Àngels Cotura Vidal	Hospital Sant Pau - Barcelona
Carme Ferrer Barberà	Hospital de la Vall d’Hebron-Barcelona
M. Dolors Navarro Sola	Fundació Hospital Asil de Granollers
Fina Obradors Soriano	Fundació Althaia de Manresa
Montse Sallés Creus	Hospital Clínic i Provincial - Barcelona
Teresa Vidal Soler	Hospital de Bellvitge de Barcelona.

Aquest equip, en nom de l’ACICI, agraeix la col·laboració de la Direcció General de Salut Pública que ens ha permès en repetides ocasions, la utilització de les seves sales per reunir-nos i treballar el document.

Índex:

	Pàg.
Equip redactor	2
1.- Introducció.....	3
2.- Denominació del lloc de treball.....	3
3.- Dependència	3
4.- Categoria laboral	4
5.- Competències	4
6.- Funcions amb activitats derivades	4
7.- Formació i recerca.....	9
8.- Docència	9
9.- Bibliografia.....	10

1.- Introducció

Des dels seus orígens, els professionals d'infermeria hem experimentat la necessitat d'evolucionar i adaptar-nos als requeriments de la societat a la qual aportem les nostres cures i a l'evolució tècnica i científica pròpia del medi sanitari en el qual desenvolupem la nostra professió.

En el nostre àmbit específic, a partir dels anys 70, el control de les infeccions relacionades amb l'assistència sanitària, s'estableix com una prioritat per als centres sanitaris que s'organitzen formant, bàsicament, "equips de control d'infecció". Dins d'aquests equips, la infermera de control d'infeccions es constitueix en eix fonamental per al seu funcionament.

L'any 1984, a Catalunya es crea un grup d'infermeres amb un objectiu comú, compartir la informació i l'experiència, i unificar criteris de treball per al control de les infeccions adquirides a l'hospital

L'any 1994, es legalitza sota el nom d'Associació Catalana d'Infermeres per al Control de la Infecció (ACICI). Els objectius que s'hi defineixen són l'expressió ferma de les expectatives, els valors i les prioritats de la professió. Aquests objectius han permès identificar àrees per al desenvolupament professional, les funcions i les competències del lloc de treball i proporcionar criteris per la pròpia avaluació.

Tenint en compte que els professionals del control d'infeccions procedeixen de diferents àrees d'assistència **hospitalària, socio-sanitaris, centres d'atenció primària etc.**, amb diferents nivells de preparació, educació i experiència professional, el present document vol ser un punt de partida unificador de la pràctica diària per als professionals d'infermeria en el control de la infecció.

Els objectius es mantenen fixos i estables en el temps, ja que reflecteixen la filosofia i els valors de l'associació. No obstant això, les competències, les funcions i les responsabilitats seran revisades periòdicament per assegurar que incorporen el coneixement científic i la pràctica clínica actual.

2.- Denominació del lloc de treball

Infermera de Control d'Infecció.

3.- Dependència

La dependència jeràrquica i la funcional variaran segons l'estructura i l'organització que tingui cada hospital o centre d'assistència.

4.- Categoria laboral

La infermera de Control d'Infeccions ha de formar part de l'*staff* de la Direcció del centre.

La tasca transversal que té en tota l'organització indica que la seva categoria ha de ser, com a mínim, la del mateix nivell de comandament que el de les unitats assistencials.

.....

5.- Competències

5.1.- Coneixements requerits:

5.1.1. Coneixements bàsics.

Ser diplomad en Infermeria.

Experiència mínima de cinc anys en unitats assistencials.

5.1.2. Coneixements específics

Formació de postgrau acreditada en: epidemiologia, estadística bàsica, informàtica, microbiologia, immunologia, malalties infeccioses, farmacologia, higiene hospitalària, política de qualitat, gestió i tècniques de comunicació i docència.

Anglès bàsic.

5.1.3. Coneixements avaluables.

Formació continuada per al seu àmbit de treball (jornades, congressos etc.).

5.2. Perfil

Capacitat per :

- Treballar en equips multidisciplinaris i liderar-los.
- Afrontar i resoldre situacions conflictives.
- Modificar actituds, mitjançant el raonament i la formació.
- Habilitat en la metodologia de l'observació directa.
- Adaptar-se a qualsevol situació.

6.- Funcions amb activitats derivades.

6.1.- Funcions en relació amb activitats encaminades a la prevenció, vigilància i el control de les infeccions.

6.1.1.- Participar de manera activa en el disseny, la recollida, l'anàlisi i la tabulació de dades de programes específics de vigilància

epidemiològica per tal d'establir els *ratios* d'infecció de les diferents unitats o grups de risc.

6.1.2.- Participar en programes institucionals de Vigilància i Control de les Infeccions relacionades amb l'assistència (**per exemple** l'EPINE, el VINCAT, **i altres**)

.....

6.1.3.- Realitzar vigilància continuada durant períodes de temps definits de les infeccions relacionades amb l'ús de dispositius mèdics (catèters vasculars, dispositius de ventilació assistida, sondes urinàries, etc.).

6.1.4.- Realitzar vigilància continuada durant períodes de temps definits de les infeccions quirúrgiques associades a determinats procediments (cirurgia neta, cirurgia neta contaminada **i/o** altres).

6.1.5.- Implementar programes de vigilància específics en zones d'hospitalització d'alt risc (unitats de crítics, servei d'oncologia i hematologia, unitats de neonats, etc.) o en pacients amb especial susceptibilitat per desenvolupar processos infecciosos d'adquisició nosocomial (**per exemple** grans cremats, pacients immunodeprimits).

6.1.6.- Realitzar vigilància continuada de les infeccions o colonitzacions produïdes per microorganismes amb múltiple resistència antibiòtica.

6.1.7.- Elaborar i mantenir al dia, segons les dades obtingudes del Laboratori de Microbiologia, un mapa epidemiològic de l'hospital que permeti de forma ràpida fer una valoració de la infecció hospitalària i la seva distribució.

6.2.- Dissenyar, difondre i promoure entre el personal les activitats bàsiques i específiques de prevenció i control de les infeccions (higiene de mans, neteja - desinfecció i/o esterilització- del material sanitari, higiene hospitalària, etc.).

6.2.1.- Promoure i ser els promotors de l'elaboració de guies, protocols i procediments relacionats amb la prevenció i el control de les infeccions relacionades amb l'assistència sanitària, així com participar en la seva redacció, implementació i avaluació periòdica.

- 6.2.2.- Assessorar en l'elaboració dels procediments generals d'infermeria relacionats amb la prevenció de la infecció.
- 6.2.3.- **Assessorar i promoure l'aplicació de** les normes bàsiques de "Precaucions estàndard" que s'han de portar a terme en els centres de salut per tal d'evitar la transmissió de microorganismes entre pacients i al personal assistencial.
- 6.2.4.- Realitzar de forma periòdica i continuada campanyes informatives a tot el personal. La promoció d'aquestes serà especialment realitzada en les àrees d'hospitalització amb un nombre important i continuat de pacients.
- 6.3.- Col·laborar amb les tasques relacionades amb la bioseguretat ambiental de les zones hospitalàries d'alt risc: quiròfans, unitats de cures intensives, grans cremats i unitats destinades a l'ingrés de pacients amb immunodepressió greu i perllongada.
- 6.3.1.- Efectuar controls periòdics d'aire a les àrees de risc, segons protocol establert i comprovar que els resultats es trobin dins dels valors de referència del centre.
- 6.3.2.- **Tenir constància de** la qualitat ambiental dels quiròfans (pressió positiva, nombre de renovacions, humitat, temperatura. **i conèixer les no conformitats per poder actuar.**
- 6.3.3.- **Comprovar que es respectin els circuits nets i bruts.**
- 6.3.4.- Fer una avaluació periòdica de la neteja i desinfecció de les àrees de risc.
- 6.3.5.- Dur a terme la vigilància i el control durant les obres en totes les àrees dels **centres sanitaris.**
- 6.3.5.1.- Participar activament en la Comissió d'Obres i en les reunions en què es planifiquin reformes, tant en el disseny, la planificació i l'execució, com en el control final.
- 6.3.5.2.- **Consensuar amb l'equip multidisciplinar i establir** mesures que permetin aïllar correctament les zones implicades de la resta d'àrees.
- 6.3.5.3.- Fer visites periòdiques a les zones amb obres per avaluar que es compleixin les mesures establertes.

6.3.5.4.-Validar la qualitat ambiental de les àrees de risc un cop finalitzades les obres.

.....
6.4.- Participar en la detecció, l'estudi de fonts comunes d'infecció i aplicació de mesures de control dels brots epidèmics.

- Col·laborar en la recerca de la font d'infecció.

- **Consensuat per l'equip de control d'infecció**, difondre periòdicament els resultats de la investigació a les unitats implicades i a les direccions responsables demanant la seva implicació i participació en les estratègies de millora.

6.5.- Participar de forma activa en el procés d'aplicació de les mesures de protecció especials (MPE) en aïllaments per causes infeccioses, amb l'objectiu d'evitar la transmissió de microorganismes entre pacients o al personal assistencial.

6.5.1.- Informar el personal assistencial del microorganisme aïllat i de les MPE que cal prendre.

6.5.2.- Informar i educar el pacient i els familiars de les mesures higièniques que cal aplicar per tal d'afavorir el seu compliment i disminuir les possibles alteracions emocionals que pugui provocar aquest procés.

6.5.3.- Vigilar durant tot el procés la realització i el compliment adequat de les mesures higièniques corresponents .

6.5.4.- Seguir el protocol establert de recollida de mostres per al control de la infecció i informar l'equip assistencial per poder suspendre en el moment adequat l'aplicació de les MPE.

6.5.5.- Donar les recomanacions adients o elaborar l'informe assistencial a l'alta o trasllat del malalt a altres centres assistencials, segons el protocol establert.

6.6.- Col·laborar en la definició dels circuits nets i bruts en les diferents àrees de l'hospital.

Elaborar i consensuar amb cada un dels serveis implicats els circuits que s'hauran de seguir pels diferents procediments.

6.6.1.- Circuits convencionals:

Recollida de residus sanitaris, roba-bugaderia, cuina, farmàcia, magatzem general, material clínic i altres.

6.6.2.- Circuits específics:

Àrees quirúrgiques: personal assistencial, malalts, equips mèdics, utilitatge en general.

Unitats de cremats.

Unitats d'aïllament: personal assistencial, malalts, famílies.

6.6.3.- Circuits per a situacions especials:

Obres

Brots epidèmics

Situacions imprevistes per causa del medi natural (incendis, inundacions, etc.).

6.7.- Funcions relacionades amb la difusió de la informació epidemiològica.

6.7.1.- Informar i explicar els resultats de l'avaluació dels problemes detectats a la Direcció d'Infermeria, Comissió d'Infeccions, i/o a les persones responsables dels programes de control.

6.7.2.- Proposar i consensuar accions de millora.

6.7.3.- Col·laborar en la comunicació a les autoritats sanitàries pertinents de les malalties de declaració obligatòria.

6.7.4.- Realitzar memòries anuals d'activitat.

6.8.- Funcions de caràcter de representació institucional.

6.8.1.- Ser membre de ple dret de la Comissió d'Infeccions.

Consensuar els objectius anuals establerts per la Comissió i participar molt activament en la seva consecució. Aquests objectius marcaran en gran part l'activitat de la infermera de Control d'Infecció.

6.8.2.- Participar activament en les Comissions d'Obres i de Seguretat de l'obra o les que s'estableixin en cada centre.

6.8.3.- Participar activament en l'elaboració de guies de pràctica clínica de cada institució sanitària i en els procediments d'infermeria que se'n deriven.

6.8.4.- Assessorar en l'elecció del material sanitari relacionat amb la prevenció i control de la infecció relacionada amb l'assistència sanitària.

6.8.5.- Col·laborar amb el Servei de Prevenció de Risc Laboral, activitat que s'exercirà segons l'estructura funcional de cada centre.

7.- Formació i recerca

- 7.1.- Col·laborar amb **les direccions assistencials (D'Infermeria i Mèdica,) i de Recursos** Humans en l'elaboració de programes de formació del personal, encaminats a la prevenció de les infeccions.
- 7.2.- Conèixer les guies i les recomanacions internacionals relacionades amb la prevenció i el control de la infecció nosocomial.
- 7.3.- Participar en activitats de recerca relacionades amb la infecció.
- 7.4.- Realitzar la difusió dels resultats en el centre, en reunions científiques, **cursos, seminaris** i en publicacions periòdiques.
- 7.5.- Realitzar de forma continuada activitats d'autoformació.
- 7.6.- Promoure la recerca d'infermeria en treballs relacionats amb la prevenció de la infecció.

8.- Docència

- 8.1.- Elaborar i impartir programes de formació dirigits al personal de la institució.
- 8.2.- Col·laborar amb els responsables de formació en l'elaboració del contingut del programa de formació.
- 8.3.- Participar en programes d'orientació al personal de nou ingrés a la institució.

9.- BIBLIOGRAFIA

- Castel, M. Ajemian. *Hospital Infection Control, Principles and practice* 2º de. USA, 1987.
- Mandell G.L.; Douglas, R.G.; Bennet, J.E. *Principles and practice of Infection Disease.* 3º de. New York: Churchill Livingstone, 1990.
- Palmer, M.B. *Manual de Control de Infecciones.* Interamericana, Madrid, 1986.
- Worsley, M. *The role of the infection control nurse. Journal of Hospital Infection* (1988) 11(supplement A), 400-405.
- Wenzel, R.P. *Prevention and control of nosocomial infections* 2º de. Williams and Wilkins. Baltimore, 1993.
- *Manual of accreditation of hospitals.* Joint Comission, 1988.
- *Manual of accreditation of hospitals.* Joint Comission, 1988.
- APIC/CHICA-Canada infection control and epidemiology. Professional and practice standards. *American Journal Infection Control* 1999;27:47-51.
- Documento De Consenso Sobre Recomendaciones Y Recursos Necesarios Para Un Programa De Control De La Infeccion Nosocomial En Los Hospitales Españoles .Grupo de Estudio de Infección Hospitalaria de la SEIMC. Sociedad Española de Medicina Preventiva, Salud Pública e Higiene. Grupo de Trabajo de Enfermedades Infecciosas de la SEMICYUC .1999.
- Mandell G.L, Bennet J.E, Dolin R. *Enfermedades Infecciosas Principios y Práctica.* Vol. 2. 5ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana; 2002.
- Wenzel R.P. *Prevention and control of nosocomial infections.* 4ª ed. Philadelphia: Lippincott Williams&Wilkins; 2003.
- V. Ausina Ruiz, S.Moreno Guillén, directores. *Tratado SEIMC de Enfermedades Infecciosas y Microbiología Clínica.* Madrid: Médica Panamericana;2006.
- Llei de Comissions

acici

**ASSOCIACIÓ CATALANA D'INFERMERES
DE CONTROL D'INFECCIÓ**

**ROL D'INFERMERIA EN LA PREVENCIÓ, LA VIGILÀNCIA I EL CONTROL DE
LES INFECCIONS RELACIONADES AMB L'ASSISTÈNCIA SANITÀRIA**

M. Àngels Cotura
Carme Ferrer
M. Dolors Navarro
Fina Obradors
Montse Sallés
Teresa Vidal